ფასი 3 კაპიკი.

გამოცემა ვიქტორ წულაძისა № 1.

ქორწილი

სურათები გურიის ცხოვრებიდან

30737

სსსრ მეცნიერებათა აკადემია
აკად. ი. გრიშაშვი
სახელობის
ბიბლიოთეკა-მუ
Библиотека-м
имени
Акад. И. Гри
Академия

ტფილისი.
სტამბა ს. ლოსაბერიძისა, მოსკ. ქ. საკ. სახლი, 5.
1910

სურათები
გურიის ცხოვრებიდან.

ქესატობა, მოსავლის სიმცირე, განუწყვეტელი ავდრები, სიმინდის ჭია და იმავე დროს ქორწილი, ქორწილი და არა ქორწინება! აი, ჩვენებური ამბები, წლევანდელის მეტის-მეტად მჭლე და უბარაქო შემოდგომის ბოლოსი!

ქორწილი და არა ქორწინება! ეს სიტყვები, ვიცი, გურულ მკითხველთა გარდა, ყველას ეუცხოვება, ყველას ეხამუშება გასაგონად. მაშ განვმარტოთ და გავარკვიოთ აი სახამუშო სიტყვათა ადგილობრივი მნიშვნელობა.

ქორწინება—ჯვრის წერაა, ერთი შვიდთა საიდუმლოთაგანი, ხოლო ქორწილი კი—ეს აღარავისთვის საიდუმლო აღარ არის, ჩვენში მაინც—ქორწინების გამო გარდახდილი ნადიმია, რომელშიაც მონადიმემ იმდენი უნდა გარდაიხადოს, რომ ხარჯიც დაჰფაროს და თან მასპინძლის

„ოჯახიც გაამხიარულოს“, ე. ი. მასპინ-ძელსაც მოსაგები უჩვენოს.

წელს ქორწილი ხშირია, შარშან და შარშანწინდელ ქორწინების გამო ქორ-წილის გარდახდა დალოცვილებს წელს მოჰგონებიათ და გეპატიჟებიან: „მობძან-დით, ჩვენის ოჯახის მხიარულება გაინა-წილეთო“.

კარგი და პატიოსანი! მაგრამ ერთი ეს მიბძანეთ, ღვთის გულისათვის, თქვენს ოჯახში ნაყიდი მხიარულება ჩემს საკუ-თარს ოჯახში რომ დარდსა და მწუხარე-ბას, შულლსა და ალიაქოთს გამოიწვევს, ეს ვილამ გაინაწილოს?

ამას გარდა, შარშან თუ შარშანწინ ქა-ლიშვილი გაგითხოვებია, ქმრის ოჯახში დაგიბინავებია, შვილიც მისცემია იქ და წელს, ამ ქესატობისა დ უმოსავლობის დროს, ქორწილში მეპატიჟები—ეს სადა-ური ნამუსია, სადაური ეხტიბარია?! სხვა გარდასახადები და ხარჯები არ ეყოფოდა ჩვენს ქვეყანას, რომ ეგ შენის ოჯახის

გამხიარულების გარდასახადიც არ მიგემატებინა?

მართალია, ქორწილი ახალი ამბავი არ არის ჩვენში, ის ძველადაც იცოდნენ, მაგრამ სხვა სახით და სხვანაირად. ქორწინების შემდეგ მაშინვე ქორწილი გაჩაღდებოდა, ქორწილში მხოლოდ დაახლოვებულს ნათესავებს და გულითად მეგობრებს დაუძახებდნენ. ახლა კი, თუ ეს სახელი და გვარი იციან შენი, ან სხვისგან გაუგონიათ, ქორწილში გეპატიჟებიან, „მობრძანდით, ჩემის ოჯახის მხიარულება გაინაწილეთო“.

მერე რაო,—იტყვის მკითხველი,—მინდა წავალ და მინდა არ წავალო. სხვაგან შეიძლება ასეც იყოს, ხოლო ჩვენში, სამწუხაროდ, სხვა რიგადაა საქმე. ვაი წასვლას და ვუი წაუსვლელობას!

დასაპატიჟებელ ბარათის კონვერტზე შენ სახელ-გვართან უეჭველად მიწერილი იქნება „თავის მეუღლითო“, ხოლო თუ ისე ბედნიერი ხარ, რომ მეუღლე არა

გყავს, ისე უბედური მაინც როგორ იქ-
ნები, ან დედა, ან და, ან რძალი, ან დე-
დათა სქესის ერთ-ერთი წარმომადგენელი
არა გყავდეს ოჯახში. ასეთ შემთხვევაში
კონვერტზე წარწერას ყოველთვის შესა-
ფერი კუდი ექნება გამობმული. მოდი და
ამის შემდეგ, თუ კარგი ვაჟკაცი ხარ, და-
მაგრდი სახლში, ებრძოლე ევის შთამო-
მავალს. ქორწილში და ლხინში კი არა,
ისეთი დღე დაგადგება, ჯოჯოხეთში, ნავთ-
ში და კუპრში წასვლაზე დასთანხმდები.

მუშაობიდგან თუ მგზავრობიდგან და-
ბრუნებისას, როცა ცოლი მხიარულად
შემოგლიმებს, ეს იმის მომასწავებელია,
რომ „ქორწილის წიგნი“ მოგსვლიათ და
თქვენი დარბაისელი თანამესარეცლე ეხ-
ლავე შესდგომია მხიარულებას, რადგანაც
კონვერტზე უკვე უპოვია და ამოუკითხავს
სანატრელი სიტყვები „თავის მეუღლი-
თო“.

ჰკითხულობთ წერილს, რომელიც ჩვე-
ულებრივ ასე თავდება ხოლმე: „დავშთე-

ბი თქვენგან საუკუნოდ დავალებული ლაზარე ხინკალაძე". ხსოვნას იკრებთ, მოსაზრებას იშველიებთ, მაგრამ ვერ გაგიხსენებიათ, ვერ მოგიაზრებიათ, თუ ვინ არის ეგ ლაზარე ხინკალაძე, რომლის ოჯახის მხიარულება ასე ჯადოსნურად გადმოსულა თქვენს ოჯახზე.

— ვინ არის, ადამიანო, ეგ ლაზარე ხინკალაძე, რომ ვერ მომიგონებია?—ეკითხებით ცოლს.

— რაფერი გულმავიწყი ხარ, კაცო! სწორეთ გასაკვირია შენი ამბავი! ლაზარე ხინკალაძე რავა არ იცი, ელიობას მარინობაში*) რომ ვნახეთ, ნოხ-ფარდაგს ყიდულობდა. შარშან ქალიშვილი გავათხოვე, წრეულს მზითვი უნდა მივცე და ჩემი მტერ-მოყვარე ყველა უნდა დავპატიჟოვო.

— კი მაგრამ რა მოყვარეა ჩვენი?

რავა ჩივი, კაცო, რავა რა მოყვარეა?!

*) მარიობა, ანუ ნაგომრობა განთქმული ბაზრობაა გურიაში. ელიობა დღეს, 20 ივლისს, ამ ბაზრობაზე დიდძალი ხალხი იკრიბება.

ერთი ჩემი მკვიდრი ბიძათა შვილი იმის კარის მეზობელს ჰყავს მითხოული. დიდი ქორწილი აქ თურმე. ცაი და ქვეყანა დაუპატიჟებია. წუსვლელობა რავა გვარგია, საღა გავაჭყიროთ თვალი?

შეიძლება ასეთის შემთხვევის გამოუცდელი ბრძანდებით და წასვლაზე უარის თქმა გაჰბედეთ. არ გირჩევთ, რადგანაც ასეთს გაბედვას ცუდი შედეგი მოჰყვება. არ დაიჯერებთ? მაშ შეიტყვეთ და დასტკბით. დაუგველი სახლი, დაურეცხელი ჯამ-ჭურჭელი, გაუშლელი ლოგინი, უმარილო და ხშირად უხარშავი შეჭამადი, უმცხვარი მჭადი და ცოლის მუდმივი ბუზღუნი შემდეგის სანეტარ-ძილო შინაარსისა: „მე უბედური, მე უბედურ ვარსკვლავზე გაჩენილი! ამისთანა გათხოვას გუუთხოვარობა არ ჯობდი, ამისთანა ქმარს უქმრობა არ მერჩია! ტირილში ვერ წავალ, ქორწილში ვერ წავალ, მტერთან ვერ მივალ, მოყვარესთან ვერ მივალ... ქვეყანაში თვალს ვერ გავაჭყერ. ამისთა-

ნაი რა სიცოცხლე, რა სიკვტილი?.. ფო-
ტინე, მაკრინე, სოფიო, მარინე, ასინე,
კასინე, მატრონე, ქრისტინე, ივლიტე,
დესპინე, იგინი, აგინი, დიდი და პაწაი,
კაი და ავი—ყველაი აპირებს ქორწილში
წასვლას და მე ბედგადაწყვეტილი შინ
უნდა ვეგდო, შინ უნდა დევირჩვა... ამი-
სთანაი რა სიცოცხლე, რა სიკვტილი!
ნეტამაინც კოჭლი ვიყო, ბრუტიანი ვი-
ყო, ქაჩალი მჭირდეს, წელკავი მჭირდეს...
სხვაზე ნაკლებათ გარება ვიცოდე, გამო-
რება ვიცოდე... სხვებზე ნაკლებად სიტყვას
ვიტყოდე, პასუხს ვიტყოდე... რაიზა არ
ვარ მე ქორწილში გამოჩენის ღირსი...
ამისთანაი რა სიცოცხლე, რა სიკვტილი!..

არ დაივიწყოთ, რომ ზემოდ ჩამოთვლილ
ასინე-კასინეთა ლეგიონიც თავიანთ ქმრებს
სწორედ ასეთ ძილის-პირებს უგალობებს
და დანიშნულ დღეს, რაღა საკვირველია,
ლაზარე ხინკალაძის ქორწილი ნაირ-ნაი-
რის ქალ-კაცით ივსება. შუადღეზე დაპი-
რებულის სადილის „მანიფესტი“ ბინდი-

სას ძლივს გამოვა. ხშირად თითო კერძის საჭმელის ჩამორიგებას ვერც კი მოასწრებენ, რომ ღამდება კიდეც და მასპინძლის გასამხიარულებლად მოწვეული ხალხი სახლში წასასვლელ-წამოსასვლელად აიშლება. ქორწილსაც, რა თქმა უნდა, ბოლო ელება და თქვენი ჭირი და სატკივარი მიაქვს.

ვინ იცის, მასპინძელი შეიძლება მართლაც გამხიარულებული რჩებოდეს ასეთის ქორწილის შემდეგ, ხოლო სტუმრებისა რა მოგახსენოთ...

სტუმრები, ცელქი შეგირდისა არ იყვეს, „ბეზაბედად“ რჩებიან, იმ განსხვავებით, რა თქმა უნდა, რომ ამ სასჯელთან ერთად მასპინძლის გასამხიარულებლად ჯარიმასაც იხდიან.

სად არის სათავე და დასაბამი ქორწილის ასეთნაირად გაბათალებისა, ნადიმის გათალლითებისა და გაყალბებისა? რასაკვირველია, ქალიშვილის გათხოვის სიძნელე-სიძვირეში.

უდიდ-ქრთამოდ და უდიდ-მზითვოდ, ცოლს, ამ ახლანდელი დროის მძიმესა და აუტანელს ბარგს, არავინ იკიდებს ზურგ-ზედ, ისე, როგორადაც ზოგიერთ გაზეთს „უპრემიოდ“ აღარავინ იწერს ხოლმე.

ცოლი ამ დროში სარჩენ, შესანახ და აზიზად მოსავლელ არსებად გადაიქცა ქმრისა და ოჯახისათვის. წინად, როგორც მოგეხსენებათ, იწოდებოდა მეუღლედ და ამ სიტყვის ქვეშ იგულისხმებოდა გამრჯე-ლი, მშრომელი და ერთგული ამხანაგი ქმრისა და წევრი ოჯახისა.

დღევანდელი ცოლი „სარჩენად“ გაუხ-და ოჯახს, წინანდელი მეუღლე კი „მრჩე-ნელი“ იყო ოჯახისა. განსხვავება დიდია და ამ განსვავებამ ახლანდელი ქორწილიც განასხვავა.

საკვირველია და თან სამწუხარო, რომ ადამიანი დღე-მუდამ და ჟამ-მუდამ ტრა-ბახობით თავს გვაბეზრებდეს: „კოჭლი არა ვარ და ბრუტიანი, ქაჩალი არა მჭირს და წელკავი, სიტყვა ვიცი და პასუხი, გარება

შემიძლიან და გამორეგბაო“ და იმავე დროს იგივე, თუ მისს სიტყვებს დავუჯერებთ, ფიზიკურად მაინც სრული და უნაკლულო ადამიანი, „სარჩენი“ იყოს. დიალ, საკვირველიცაა და სამწუხაროც, მაგრამ რა გაეწყობა?

ამბობენ, მრეწველობის აღორძინებამ, ქარხნების გამრავლებამ და აღებ-მიცემობის გავრცელებამ ქალებს ხელიდამ საქმე გამოაცალაო. მართალიცაა, თუმცა არც ისე სავსებით, როგორც ეს ზოგიერთებს წარმოუდგენიათ. დღეს რომ ქალი ძველებურად დგიმ-სავარცხალს მიუჯდეს, ხამისა და შალის ქსოვა დაიწყოს, მაგდენად არაფერი ხეირი იქნება, მაგრამ გარეშე ამისა ცოტა საქმეა ოჯახში გასაკეთებ-მოსაგვარებელი?

სხვას რომ თავი დავანებოთ, ერთი ეს მიბრძანეთ, ღვთის გულისათვის, რომელს ქარხანაში ამზადებენ ბოსტანს? სად, რომელს საფეიქროში ჰქსოვენ ოხრახუშსა და ნიახურს, პრასასა და ბოლოკს, წიწმატსა

და წიწაკს? სად, რომელს „ზავოდში“ უნ-
და გავგზავნოთ ეზო და კარ-მიდამო და-
საგველ-დასასუფთავებლად და ბალღები
დასაბან-დასავარცხნად?

თქვენ შეიძლება ხუმრობა გეგონოთ და
მე კი ფაქტს მოგახსენებთ. დღეს მთელი
სოფელი რომ სიგრძე-სიგანეზე შემოია-
როთ, ერთს რიგიანს ბალჩას ვერსად ვერ
შეხვდებით. მეზობლებს ერთმანეთი თავ-
მობეზრებული ჰყავთ: ერთი ოხრახუშს
თხოულობს, მეორე პრასას, მესამე ნია-
ხურს, მეოთხე და მეხუთე ქინძსა და წი-
წაკას. ავიწყდებათ კი დალოცვილებს, რომ
ეს დოვლათი, ღვთის წყრომითაა თუ
ღვთის წყალობით, კაი ხანია, აღარც ერ-
თისას არ მოიპოვება.

ახლა ერთი ჩემი გამტყუნებიზა, სოფ-
ლის სკოლაშიაც შეიხედეთ. გაოცდებით,
ამდენი ობოლი და უპატრონო ბავშვი
ერთად თავ-მოყრილი რატომ ამდენხანს
არ მინახავს სადმეო! ყველა დაუბანელი,
ყველა დაურეცხელი, ყველა დაუვარცხნე-

ლი! სკოლაში რომ შედარებით მოზრდილი ბავშვები ასეთს არა-სასურველს სურათს წარმოადგენენ, რაღა სანატრელს დღეში იქნებიან სახლში უფრო პატარა ბალღები, ეს თითონ თქვენ იგულისხმეთ და წარმოიდგინეთ.

ხოლო უკეთუ დღევანდელი დედა ღვიძლს შვილს, საკუთარის სისხლით გასულიერებულს და ხშირად საკუთარის რძით გაზრდილს, სიფაქიზ-სისუფთავის მხრით ასე უდიერად ეპყრობა, ეზოსა და კარ-მიდამოს დაგვა-დაწმენდაზე რომ დიდად თავს არ შეიწუხებს, ესეც თქვენ თითონ უნდა მიხვდეთ და დაიჯეროთ.

განა ასეთნი იყვნენ წინანდელი დედები? ოღონდაც რომ არა და ამიტომაც იყო, რომ მაშინ ქალიშვილის გათხოვა არც არავითარს სიძნელეს წარმოადგენდა.

მაშინ ირთავდნენ იმ აზრით, რომ ავშენდებით, გავკეთდებით და მოვღონიერდებითო. ახლა კი აშენებული და გაკეთებული ოჯახის პატრონიც დიდს ფიქრ-

სა და საგონებელია ჩავარდნილი ამ საკითხის შესახებ და ვერ გადაუწყვეტია—შეირთოს ცოლი თუ არა. პირველ შემთხვევაში იმისი ეშინია, ვაი თუ ჩემი გაკეთებული ოჯახი საფანელადაც არ ეყოს ცოლიანობას და შეძლებული კაცის სახელი გამიტყდესო, ხოლო მეორე შემთხვევაში უშვილოდ გადასვლისა ეფიქრება და... აქ თუ წერტილი არ დავსვი, მე რომ ჩემი ენის ამბავი ვიცი, შეიძლება ქალთათვის არა სასიამოვნო რამ წამოვროშო. ისევ სჯობია, დავდუმდე და ამ საჭირბოროტო საკითხის შესახებ იმათი (ქალების) აზრიც მოვისმინო*).

კნინი

ეს წერილი გაზ. ,,ივერიაში'' იყო დაბეჭ-

39
5 633